

Јелена Јањић

ДВИЈЕ ПЈЕСМЕ СИМЕОНА МИЛУТИНОВИЋА САРАЈЛИЈЕ

Јубилеји су свакако повод за сјећање на заборављене, и на заборављено. Протекла су два вијека од објављивања прве (лирске) пјесме српског пјесника Симеона Милутиновића Сарајлије (1791–1847) у *Малој простонародњој славеносрпској пјеснарици* Вука Стефановића Карацића (Беч, 1814), па је то повод за ово памћење.

Предлист и насловна страна *Мале простонародње славеносрпске пјеснарице* Вука Стефановића Карацића (Беч, 1814) Својина Библиотеке Матице српске

Будући да су текстови раног периода нове српске књижевности, па тако и Симеонови текстови, при прилагођавању савременом правопису и језички и правописно преиначавани, настојаћемо представити аутентичан и филолошки поуздан текст двају Симеонових пјесама.

Симеоново дјело није у критичком издању објављено, а његов књижевни и издавачки рад није у историји српске књижевности цјеловито сагледан ни вреднован. Његово дјело остало је неоправдано у сјени два велика савременика – Вука и Његоша, на шта је указала Марта Фрајнд: „Почети и развој српске поезије и прозе романтичарског доба, српске историје и српске фолклористике, остали су недовољно проучени а не ретко и нетачно тумачени, управо зато што је у закључцима о њима недостајало темељно познавање Сарајлијиног рада и доприноса у свим овим областима“¹.

Симеонова дјела су штампана грађанском ћирилицом, графијом и ортографијом карактеристичном за славеносрпски период развоја српске писмености². Међу свим словенским књижевним језицима славеносрпски је имао најмање стабилну књижевну норму. Правописна правила нису била устаљена, па је недоследност била основно обиљежје српских текстова насталих у периоду XVIII и XIX вијека.

Разматрајући књижевне језике код Срба прије Вукове реформе Радмило Маројевић о славеносрпском језику каже: „Његова културна основа је рускославенски књижевни језик, руска редакција црквенославенског језика, тј. исти онај славенски књижевни језик који је претрпио (послије бугарског посредништва) снажан и вишевијековни утицај најприје староруског а потом и руског народног језика. Тако се у српску културу по други пут враћао – овога пута уз руско посредништво – најстарији српски књижевни језик (славенски), али већ у фази када је он представљао један од два темеља руског књижевног језика (други темељ је живи, народни језик руски). Главне фонетске одлике славеносрпског књижевног језика и начини њиховог обиљежавања нису на одговарајући начин научно проучени“³.

Основни предуслов за приређивање дјела славеносрпске писмености за савремено издавање јесте познавање његових фонет-

¹ Марта Фрајнд. *Увод*. У: *Симеонови Сарајлија: књижевно дело и културно-историјска улога: зборник радова*. [уредник Марта Фрајнд]. Институт за књижевност и уметност; Вукова задужбина, Београд, 1993 (даље ЗБ), 5.

² Симеон је у напоменама уз своја дјела често износио своје ставове о графији. Од посебног значаја јесте Симеонов за живота нештампани спис о правопису, сачуван у пјесничковој заоставштини (Архив САНУ, 14161/107), у коме Симеон износи своје ставове о појединим графемама предвуковске и вуковске азбуке. Текст под насловом *Преглед Давниса превода Г. Петром Матићем* [ПД] писан је мастилом на пет листова. Ријеч је о Симеоновој рецензији превода *Давниса* Петра Матића објављеног у Бечу 1826. (Соломона Геснера *Дафнисъ*. [Превоо] П. М. У Бечу, У печатњи О. О. Ермена, 1826), коју је Симеон написао на захтјев Милоша Светића, о чему га је Розети извијестио, како сазнајемо из напомене на крају текста. Како рукопис није датиран, на основу податка о објављивању превода те Симеонове напомене из наслова “у Бечу текућега года изданог”, претпостављамо да потиче с краја 1826. Графемски систем Симеонове *Србијанке*, објављене исте године, потврђује Симеонове ставове изнесене у поменутом тексту. Војиновић, који је поменути спис донио транслитерирани и транскрибовано, наводи да спис потиче из септембра 1826. не наводећи из-

вор који на то упућује (Станиша Војиновић. *Један нештампани Милутиновићев спис о правопису*. У: Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. 53/54, св. 1/4 (1987/1988), 117), а претпостављамо да податак потиче из Вукове преписке са Милошем Светићем, коју у истом тексту помиње. Симеон текст почиње истицањем значаја правописа за књижевност, одаје хвалу графемама *ћ* и *џ*, а противи се коришћењу графема *ј* и *љ*: „љ. Ово је слово доволно по књигама ба-зало, и место у буквици заузи-мало; нашим прапрадједма је по нину употребу и ондашњему писанју и мишљенију и с'уважамо бити могло, али ја не знам у свему Српскоме језику има ли риеч која би без њега незначила, што ш'ним“ [ПД 1в]. Симеон графема *ј* изриче „одбац, презор“ и указује на њену очевидну лишност, те да ће оно [ј] и даље изазивати опречна мишљења и полемике. Симеон истиче како преводилац користи графему *и*, а „по горној е основи и Соларићево чж, пречѣ, обнимателније и спретније од *ц*, што је ово тек видом једнообразно, а изговором нечисто, паче неједностручно, и на тај начин моралибисмо из'вечнога прогона позвати опета *џ*, *џ*, *џ*, и двојмоћну *Ў*, чимбисе осквернило боліволіије, и обвинила прав-да“ [ПД 1в].

³ Радмило Маројевић. *Српски језик данас*. ЗИПС [и] Српска радикална странка, Београд, 2000, 297.

⁴ Д. С. Лихачов. *Текстологија: кратак оглед*. Превела Љубица Штављанин-Ђорђевић. Научна књига, Београд, 1966, 17.

ских одлика јер „до огромног броја неправилно прочитаних места у савременим издањима и истраживањима текста долази баш због рђавог знања језика на којем је писано дело“⁷⁴. Текстолог је дужан прије свега да утврди тачна правила преношења текста. Историја текста има прворазредни значај за израду правила преношења текста, тј. рјешавање питања каквим писмом је написан и штампан, којој етапи историје језика припада и др. Тиме се испуњава општетекстолошки принцип прво проучити, па издати текст. На одступање од таквог принципа проучавања и на неуједначености у примјени указао је Петар Ђорђевић у раду *О транскрипцији српско-словенских текстова*: „такво језичко и правописно преиначавање српско-словенских текстова, ма из којих се мотива то чинило, на жалост замагљује прави лик некадашњег књижевног језика нашега који се и иначе не може реконструисати у свим појединостима“⁶⁵. На исто указује и Ирена Грицкат тврдњом да „међу досада издатим старим српским текстовима било је и несигурних и филолошки сасвим неисправних издања, у случајевима када су та издања служила у неке друге, а не у филолошке сврхе“⁶⁶. Текстове писане по славеносрпском систему писма не треба преводити него исказивати савременом графичком и ортографичком и реконструисати.

Димитрије Богдановић разматрајући питање традиције старије српске текстологије уочава занимљиву појаву да „историја текста појединих књижевних дела није била предмет опсежнијих истраживања“⁶⁷. Издавачи су користили први препис до којег би дошли, а поређења текстова су била ријеткост⁸. Лидија Петровна Жуковскаја разматрајући питање издавања старијих текстова истиче да под научним критичким издањима подразумева издања „на основаним којих специјалисти могућу проводити истраживања и делати разног рода закључења у области својих наука“⁶⁹.

Осврнућемо се на историју текста Симеонове прве штампане пјесме. На значај историје текста указује Радмила Маринковић: »Проучавање генезе неког текста никако није само питање поетике или само текстологије. Оне се на овом задатку сучељавају. Текстолог овде креће од текста не у будућност, него у његову прошлост«¹⁰.

Историчар књижевности Голуб Добрашиновић биљежи како се живот Вука и Симеона преплитао и укрштао вишестрано, а „јануара 1814. нашли су се у Бечу и, видећемо, у првој Вуковој

књизи¹¹. Боравећи кратко у Бечу а на Вукову молбу 11. јануара 1814. Симеон је написао пјесму, коју понегдје налазимо под насловом *Српска мома*, а која је непотписана објављена на полеђини фронтисписа као мото *Малој простонародњој славеносрпској пјеснарици* исте године. Мото, истиче Новица Петковић, функционише као књижевни метатекст, те „*Српска мома*, саображена с таквом функцијом, заиста даје један у исти мах обухватан а спољни поглед на песнички свет који садржи Карацићева *Пјеснарица* из 1814“¹². Сам Вук о друговању и сарадњи са Симеоном биљежи: »Ја смо и г. Симо Милутиновић живјели у Србији за времена Црнога Ђорђија као два рођена брата, један смо другога звали братом и његова је мати мене звала сином. Кад он у почетку 1814. године дође у Беч, гдје сам ја онда приправљао за штампу прву књижицу нашијех народнијех пјесама, знајући да стихове ласно пише, рекнем му да ми начини неколике врсте под онај образ који сам био намислио додати у књижицу. Он начини таква два-три потписа, и ја од њих изаберем онај: *Српска мома, ил` је дома*«¹³. На предлисту Вук је на бакрорезу објавио два стиха ове пјесме као својеврсну текстолошку допуну илустрације пастирке и пастира, а на полеђини насловнога листа донио пјесму. Петковић истиче да „*Српска мома* сведочи, у најмању руку, да је млади Сима Милутиновић већ 1814. био у извесној мери формиран песник“¹⁴. Душица Пантић о овој пјесми је забиљежила: „Када је, 1814. године, написао песму као мото за *Малу простонародну* [простонародњу] *славено-сербску пјеснарицу*, познатију као *Српска мома*, зазвучао је гласом Бранка Радичевића – тридесет три године пре Бранка“¹⁵.

Нејасно је зашто Вук пјесму није потписао. О томе у *Одговору на утук г. М. Светића* биљежи: „но не само што ја под оно нијесам потписао свога имена, него сам још многима, кад се разговор догодио (особито кад сам чуо да гдје ко мисли да је и оно *народна*¹⁶ пјесма), приповиједао ко га је начинио, а многима је то ионако познато било, јер се није кријући радило, већ у друштву пред више људи. А да се г. Симе име онда метне под оно, то нити је он жељео, нити смо и један од нас могли мислити да је нужно, јер онда у нашој литератури нити је ко знао за мене ни за њега, нити смо могли мислити да ће се код оноликијех и онакијех нашијех књижевника из царства аустријскога о нама двојици и о нашијем

⁵ Петар Ђорђић. *Отранскрипцији српскословенских текстова*. У: Зборник за филологију и лингвистику. Год. IV–V (1961–1962), 71.

⁶ Ирена Грицкат. *Актуелни језички и текстолошки проблеми у старим српским ћирилским споменицима*. Народна библиотека СР Србије, Београд, 1972, 51.

⁷ Димитрије Богдановић. *Текстолошко изучавање правних споменика средњовековне Србије*. У: *Међународни научни скуп Текстологија средњовековних јужнословенских књижевности*, 14–16. новембра 1977; уредник Д. Богдановић. Српска академија наука и уметности, Београд, 1981, 49.

⁸ Исто.

⁹ Л. П. Жуковская. *Издания древних рукописных источников для исследовательских целей*. У: *Текстологија средњовековних јужнословенских књижевности*, 1981, 21.

¹⁰ Радмила Маринковић. *Текстологија и поетика у проучавању старе српске књижевности*. У: *Поетика српске књижевности*. Институт за књижевност и уметност; Научна књига, Београд, 1988, 66.

¹¹ Голуб Добрашиновић. *Вук и Сима*. У: ЗБ, 272.

¹² Новица Петковић. *Преуређење усменог стиха у поезији Симе Милутиновића*. У: ЗБ, 60. Петковић у овом раду доноси текст поменуте пјесме према издању *Лирских пјесама* које је приредио А. Гавриловић.

¹³ Вук Стефановић Карацић. *О српској народној поезији*; за штампу приредио и предговор

написао Боривоје Маринковић. Просвета, Београд, 1964, 191. (Фрагменти из Одговора на утук г. М. Светића).

¹⁴ Н. Петковић. Нав. дјело, 60.

¹⁵ Душица Пантић. *Лек за склерозу*. У: Свеске. Год. III, бр. 7 (1991), 191.

¹⁶ Вуково истицање.

¹⁷ В. С. Караџић. Нав. дјело, 191.

¹⁸ *Неколике пјеснице: старе; нове, преведене и сочинјене, С. М. Сарајлиом*. У Лајпцигу: у Книгопечатни Брајткопфа и Хертела, 1826, 24.

¹⁹ Сима Милутиновић Сарајлија. *Играљке ума: избор из целокупног песничства*; приредио Матија Бећковић, Слово љубве, Београд, 1981.

²⁰ Миодраг Матицки истиче да до данас није довољно проучен развој српског књижевног језика – језикотворство, те да је било »крајње време да дубље зађемо у тајну језикотворства, у богате стратусе који настају вековима и омогућују животворност српског књижевног језика« (Миодраг Матицки. *Творци песничког језика*. У: *Творци српског књижевног језика*: зборник радова / уредили Весна Матовић и Миодраг Матицки. Вукова задужбина: Институт за књижевност и уметност, Београд, 2011, 19). Међу најзначајније творце пјесничког језика у новијој српској књижевности Матицки убраја Симеона истичући његов значај: »Тако Сарајлија у десетерцу, у узбуркавању и убрзавању тог окошталога стиха, са великим ослушкивањем порука о језикотворству класицистичке литературе, гради своје сложенице, помера значење речи често и до неспретних затамњења«.

пословима говорити кад овако, као данас што се говори¹⁷. У *Утук*у Милош Светић наводи да се Вук „срдио, кад је г. Милутиновић исто као своје штампати дао“. О томе података, осим Светићевог навода, нема. Вук у *Одговору* негира такву тврдњу, а Симеон о томе није оставио никакву биљешку.

Поменуто пјесму под насловом *Мото на Сербску прву Пјеснарицу* Симеон је објавио 1826. године у књизи *Неколике пјеснице* уз напомену: „Истота года у Бечу, кад` је извјестни сабратели пјесана Сербские хотио печатат` прву књижицу своју, предложио ми је, или паче наложио као пријателју, да му што сверху изрезца књије сочиним; послужим, допаднему се, и приложи га – но и ја као чоек... радсам га видјет` и представит` у реду своје ума играљки, иако је малешно¹⁸. Симеонова вјешто сплетена сложеница из ове напомене привукла је пажњу нашег савременог пјесника Матије Бећковића, те је приређену збирку Симеоновог пјесничства назвао *Играљке ума*¹⁹.

Симеон је био свјестан значаја језика и традиције у очувању српског националног бића. У предговору ове књиге Симеон се текстом који доносимо обраћа *племенитом читатељу* декларишући се за народни језик²⁰: „Нешто, и малоћеш особитога наћи у правописанију, израженју, кромј е Народнија, и нијему својствена; но уздамсе, да нећеш манијему више презрјенија, него већему важности и одобрјенија приписати, што је позвољено вкусу тражит` и наћи совершенију изредност, којојсе домагати умовима дужност је; а и право је и необходимо, као и Церковном` нам` језику оставити светје предјеле и положенја правила, равно и ново-Народнијем` данашнијему омијрат и удешат` сходна; шта л` је непремјениво на свијету?...“²¹.

Трећи пут ова пјесма је штампана у *Летопису Матице српске* 1864. под насловом *На молбу (Вука Стеф. У Бечу смишљена 1814. јануар. II. за његов купферитих у првој пјеснарици)* са неколико пјесама под надређеним насловом *Из дневника Симе Милутиновића Сарајлије*. Четврти пут пјесма је објављена у првој књизи Вукових пјесама 1891. у поговору Љубомира Стојановића без навођења аутора²².

Библиографске биљешке о Симеоновим пјесмама налазимо код Карађорђевог биографа, Константина Ненадовића: »и тако има

ји много свукуд разсејани и печатани», те закључује да је штета »што се све песме не приберу и у једно не печатају«²³. Исцрпну студију о Симеону Светислав Вуловић завршава истичући потребу објављивања Симеонових пјесама у једној збирци: »избор његових песама, зналачки урађен, јесте крепка литерарна потреба и за дуго би био накит литературе«²⁴. Двадесет и једну годину касније у једној збирци објавиће дио Симеонових пјесама Андра Гавриловић »у уверењу пријатеља његова певања да ће она учинити, да се још једном оживи успомена на једнога од првака у књижевно-историском развићу новије уметничке поезије српске«²⁵. Гавриловић је сабрао четрдесет и једну Симеонову лирску пјесму у јединствену збирку *Лирске песме Симе Милутиновића Сарајлије*. У коментарима уз пјесму *Српска мома* Гавриловић наводи: »У првенчету Караџићеву, његовој `Пјеснарици` (Беч, 1814), додат је напред бакорез (купферштих, нем. Kupferstich) и на њему слика пастира и пастирке и у дну запис: *Сербска мома, Ил`е дома и пр.*, а на другој је страни натписнога листа цела Симинова песмица. У нашем је издању натпис узет из Симине збирке *Неколике пјеснице* (Лајпциг 1826, с. 24), где је песма по други пут штампана, а оно што је под њим међу заградама натпис је самој песми у *Летопису* (109, 96), где је она трећи пут издана«²⁶. Испод текста пјесме Гавриловић наводи све варијанте из ранија три издања: *Мале простонародње славеносрпске пјеснарице*, збирке *Неколике пјеснице* и *Летописа*²⁷.

У наставку рада наводимо текст пјесме из Вукове *Пјеснарице* и из Симеонове збирке *Неколике пјеснице*:

Сербска мома, ил`е дома,
Или код оваца,
Радећ` пева, као шева,
Милом своег срдца.
Он свиранијем, ил` игранијем
Одговор ѿй дае;
Да е с тима, љубве чин`ма
За себе обае.

(*Пјеснарица*, 1814).

²¹ *Неколике пјеснице*, III.

²² Љуб. Стојановић. *О овоме издању*. У: Вук Стефановић Караџић. *Српске народне пјесме*. Књ. 1: у којој су различне женске пјесме. (Државно издање). Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1891, 658.

²³ Константин Н. Ненадовић. *Живот и дела великог Ђорђа Петровића Кара-Ђорђа врховног војвода, ослободиоца и владара Србије и живот његови војвода и јунака: као градиво за српску историју од године 1804 до 1813 и на даље: са 19 литографски слика*. Књ. 2. Слобода, Београд, 1971, 23.

²⁴ Светислав Вуловић. *Сима Милутиновић Сарајлија, песник српски: (1791†1847)*. У: Годишњица Николе Чупића. Год. II, 1878, 348.

²⁵ Андра Гавриловић. *Сима Милутиновић: 1791–1847*. У: Лирске песме Симе Милутиновића Сарајлије. Српска књижевна задруга, Београд, 1899, V. Андра Гавриловић је приредио и *Искрице из поезије Симе Милутиновића Сарајлије* (Београд, 1911).

²⁶ *Лирске песме Симе Милутиновића Сарајлије*. [Приредио и предговор написао Анд. Гавриловић]. Српска књижевна задруга, Београд, 1899, 3.

²⁷ Прошао је вијек и по и више од Симеонове смрти, а његово многоструко значајно и обимно дјело још није објављено у критичком издању. У јединственој едицији под називом *Сабрана дела Симе Милутиновића Сарајлије* у окви-

Мото на Сербску перву Пјеснарицу

Сербска мома
Ил` је дома
    Или код` оваца,
Радећ` пјева
Као шева
    Милом` свога с`рца.
Он свирањем
Ил` игранјем
    Одговор іоі даіе,
Да іе тима
Ліубве чин`ма
    За себе обаіе.

(Неколике пјеснице, 1826).

ру Библиотеке Српска културна баштина у издању Друштва за науку и стваралаштво „Логос“ из Бачке Паланке објављено је једанаест дјела у шест књига током 2008–2010. Поменути сабрана дјела не садрже сва Симеонова дјела. Међу *Лирским пјесмама* објављена је и *Српска мома* (Сима Милутиновић Сарајлија. *Тројебратство. Лирске песме*. Логос, Бачка Паланка, 2010, 281).

Питање слоготворног *p* је најкомплексније питање текстологије Симеоновог дјела. Симеон је слоготворно *p* у својим штампаним и рукописним текстовима биљежио и граfiјском секвенцом *ep*. Једна од особености славеносрпске писмености јесте обиљежавање слоготворног *p* секвенцом *ep* (иза задњонепчаних сугласника и на почетку ријечи у којима се изгубило *x* са *op*). Приликом прилагођавања текстова славеносрпске писмености савременој граfiји прављене су крупне грешке и у погледу слоготворног *p*. Секвенца *ep* читана је са руском ортоепијом, а затим тако писана данашњим фонетским правописом.

И наслов Вукове прве граматике *Писменица српскога језика* у стручној литератури се чита погрешно: *Писменица серпскога језика* или *Писменица сербскога језика*. У том периоду и Вук, као и Мркаљ, слоготворно *p* обиљежава са два слова *ep*, док *b* пише по Мркаљевом морфемско-фонемском начелу. Другу ријеч у

наслову Вук је изговарао: *српскога*, па тако треба и писати кад се текстови ортографски осавременењују, тј. кад се наводе савременим правописом. Вук је у прво вријеме користио Мркаљев морфемски правопис уз обиљежавање слоготворног *р* двјема графемама *ер*, те наслов прве Вукове граматике треба читати (и данашњим, фонетским правописом писати) *Писменица српскога* (а не: *сербскога*) језика написана Вуком Стефановићем Србијанцем (а не: Србијанцем). Јасно је да је Вук написао српске облике *српскога* и *Србијанцем* славеносрпском ортографијом²⁸.

Сам Вук о биљежењу вокалног *р* писао је у првом издању *Српског рјечника* далеке 1818. у тексту *Српска граматика*: »Кад р чини слог, а пред њим, или за њим, стоји самогласно слово, онда нам треба метнути д е б е л о ј е р (ъ)²⁹ између р и самогласнога слова, као знак, да оно самогласно слово не иде к р, него да је р само за себе слог, н. п. гр-о-це, у-тр-о, о-вр-а-о, за-р-за-ти, по-р-ва-ти-се, и остале овакове ријечи треба писати: гръоце, умръо, овръао, заързати, поърватисе и т. д. Овђе би се могао метнути и какав други знак мјесто њ, н. п. гр'оце, или гр-оце, или још како друкчије; али је њ најприличније: зашто је познато међу људма, а ништа не значи«³⁰.

У збирци *Неколике пјеснице* у напомени уз узраз *Верлост* из пјесме *Спиев на рођење младога Лучића* Симеон биљежи »Врлост, што и добродјетелі«³¹, а што јасно упућује да је пјесник вокално *р* обиљежавао различито, а изговарао као *р*. Симеон је по тадашњој славеносрпској традицији слоготворно *р* писао и секвенцом *ер*. Тако примјере *Сербску, прву, Србска* треба читати и савременим правописом писати: *српску, прву, српска*. Овакву особеност Симеонове (и славеносрпске) ортографије нису увидјели неки приређивачи савремених пјесникових дјела, па су дошли до кривог ортографског рјешења. Као Вук Симеон користи елементе „етимолошког“, у суштини фонемско-морфемског правописа.

Према правописној традицији, у *Србијанки* (Лајпциг, 1826) и збирци *Неколике пјеснице* Симеон фонеме <љ> и <њ> обиљежава досљедно диграфима *лі* и *ні*: *игрáлікі* [НП 24], *игранием* [НП 24], *книжицу* [НП 24], *Лиубве* [НП 24], *лиубимицу* [НП 26], *сабратели* [НП 24], *свираніем* [НП 24]. У првој части *Србијанке* међу исправкама »Погрешке и приміетке.« Симеон наводи коментар

²⁸ Р. Маројевић. Нав. дјело, 265.

²⁹ Вук у напомени биљежи: »По Српски би управо требало казати д е б е л и ј е р (као остале ријечи које се свршују на полугласно слово), али су наши књижевници узели по Њемачкоме сва слова у средњи род«.

³⁰ В. Стефановић Караџић. *Српски рјечник истолкован њемачким и латинским ријечима*. У Бечу, 1818, XXIX–XXX.

³¹ *Неколике пјеснице*, 13.

о изостављању танког *јер*: »мјесто њ. употребљам і. Н. П. ніва, коні, золі, и т. д.«³². Симеон је у свом књижевном раду фонему <ј> обиљежавао графемама: *й* и *і*.

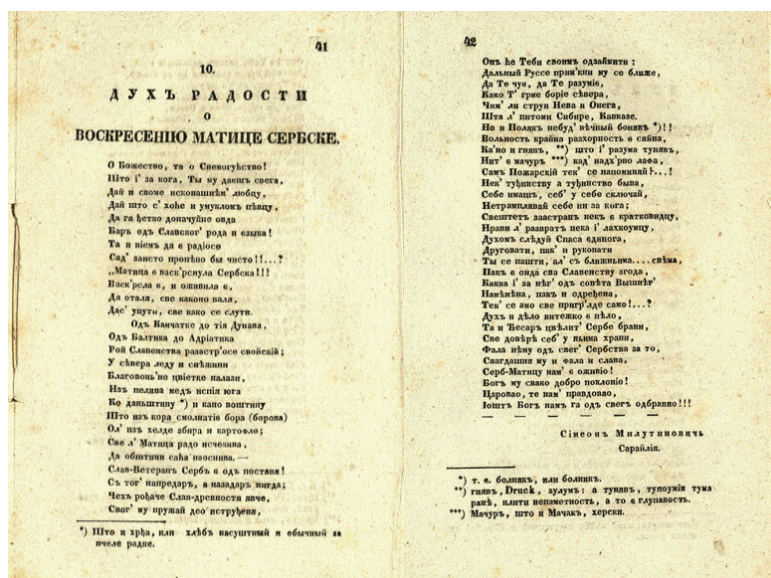
Пјесма *Мото на српску прву Пјеснарицу* исказана савременом графијом гласи:

Српска мома,
Ил` је дома,
Или код оваца,
Радећ` пјева,
Као шева,
Милом својег срца.
Он свирањем,
Ил` играњем
Одговор јој даје;
Да је с тима,
Љубве чин`ма
За себе обаје.

³² *Србијанка Симеоном Милутиновићем Сарајлиом сочинена. Част 1.* У Липисци у књигопечатни Брајткопфа и Хертела, 1826, 150. У каснијој фази књижевног рада вративши се старијој графији Симеон фонеме <љ> и <њ> обиљежава диграфима *љ* и *њ*. Године 1832. донесена су *Основанија по којима књажеско-српска канцеларија у Србији књиге цензура*, у којима је наглашено шта књига која се штампа у Књажеско-српској типографији не смије садржавати. Поред тога, забрана штампања у Књажеско-српској типографији била је – књига »сѣ писменима љ, њ, и ј по ортографији познатога писателя Вука Стефановића Караџића«, као и оне без дебелог и танког *јер* (*ъ, ѳ*) и *јери* (*ы*). У *Основанијама* се истиче да се не прихвата ни Симеонова ортографија. Дакле, званично одлуком о цензурисању књига у Србији забрањено је новим правописом књиге штампати, па је разумљив Симеонов другачији став и крупан заокрет ка старој ортографији.

³³ Под овим насловом данашњи *Летопис Матице српске* излазио је 1837–1841

Друга Симеонова пјесма коју доносимо последије сто осамдесет седам година од објављивања у *Летопису* јесте *Дух радости о воскресенју Матице српске* (1837). Пјесма је посвећена обнови рада Матице српске, који је током 1835. и 1836. био забрањен, и обнављању *Српског летописа* под називом *Новый сербский лѣтописъ*³³, па је то разлог да се она други пут појави баш у *Годишњаку Друштва чланова Матице српске у Републици Српској*.

Факсимил Симеонове пјесме *Дух радости о воскресенју Матице српске* објављене у *Летопису* (1837)

На страницама *Летописа* Симеон је за живота објавио следеће текстове: 1827. *Запјвка Купиновке*, *Опјвка Младог Србског племића*, *Симе Алексића*, *погинувшиа 1815. на Дубљу у Мачвы*, *Полубратка*; 1828. *Изъ Цетина (Црне горе) пише намъ Г. С. Милутиновићъ*; 1832. *Стјвѣ*³⁴; 1833. *Молитва и Србчића Сватба*; 1834. *Самоћа и Молитва*; 1837. *Духъ радости о воскресенію Матице Србске*; 1838. *Мало изясненѣ свѣрхъ*, у *Лѣтописа за 1827 годину части трећой*, *Опјвке*, *Младого Србскогъ племића*, *Симе Алексића*, *погинувшиа 1815 лѣта на Дубљу у Мачвы*, а из Симеонове *Пјеваније црногорске и херцеговачке* (Лајпциг, 1837) Његошев текст *Санъ на Божийѣ: алигоріа т. е. примѣна* с напоменом изъ вышеречене Пјеваніе Г. С. Милутиновића.

34 У напомени уз ову пјесму потписану псеудонимом Чубро Чойкович Црногорац аутор је дао објашњење: „Овако су ме Црногорцы назвали, по њіову езѣку и обичају, што никога крштенимъ именовъ незову међу собомъ, но му нађену свое управо Србско. – И тако Чубро, чубрасть, значи маліехъ ушійхъ чоекъ; а Чойкович е одъ чойкъ, чокъ, то естъ : чоекъ“.

Дух радости о васкресењу Матице српске

О Божество, та о свемогућство!
Што ј` за кога, ти му дајеш свега,
Дај и своме исконашњем` љубцу,
Дај што с` хоће и умуклом` пјевцу,
Да га ђетко доначујне овда
Бар од Славског` рода и језика!
Та и њем да је рађо се
Сад` заисто пропјево би чисто!!...?
„Матица је васкрснула српска!!!
Васкрсла је и оживила је,
Да отаља, све каконо ваља,
Да с` упуту, све како се слути.
Од Камчатке до тија Дунава,
Од Балтика до Адриатика
Рој Славенства разастр`о се својскй;
У сјевера леду и сњежини
Благовоњ`не цвијетке налази,
Из пелина мед испија југа
Ко дањштину³⁵ и кано воштину
Што из кора смолнатије бора (борова)
Ол` из хелде збира и картофле;
Све л` Матица радо исчекива,
Да обштине саћа наоснива. –
Слав-ветеран Срб је од постања!
С тог` напредар, а назадар нигда;
Чех рођаче Слав-древности јавче,
Свог` му пружај део иструђења,
Он ће теби својим одзајмити;

³⁵ Што и хрђа, или хљеб
насуштни и обични за пчеле рад-
не.

³⁶ Гј. Болњак или болник

³⁷ Гњев, Дгуск, зулум: а туњав,
тупоумија тумарање, илити
непаметност, а то је глупавост.

³⁸ Мачур, а то је и што и мачак,
херски.

Даљни Русе прим`кни му се ближе,
Да те чује, да те разумије,
Како т` грме борије сјевера,
Чим` ли струји Нева и Онега,
Шта л` питоми Сибири, Кавказе.
Но и Пољак не буд` вјечни боњак³⁶!!
Вољност крајна разхорност је сјајна,
Кано и гњев, што ј` разума туњав³⁷,
Нит` је мачур<sup>38</sup> кад` надхрво лафа,
Сам пожарски тек` се напомињај!...!
Нек` туђинству а туђинство бива,
Себе имаш, себ` у себе скључај,
Не трамљавај себе ни за кога;
Свештет застран нек је кратковидцу,
Нрави л` разврат нека ј` лахкоумцу,
Духом слѣдуј Спаса јединога,
Друговати, пак` и руковати
Ти се пашти, ал` с ближњима... свјема,
Пак је онда сва Славенству згода,
Каква ј` за њег` од совјета вишњег`
Намјењена, пак и одређена,
Тек` се амо све пригрде само!...?
Дух и дјело витежко је пјело,
Та и Ћесар цвјелит` Србе брани,
Све довјерје себ` у њима храни,
Фала њему од свег` Српства за то,
Свагдашња му и фала и слава,
Срб-Матицу нам` је оживио!
Бог му свако добро поклонио!
Царовао, те нам` правдовао,
Јошт` Бог нам га од свег` одбрањао!!!

С намјером да допринесемо откривању и преиспитивању Симеоновог удјела у развоју српске културе а тиме и вредновању националног културног наслеђа деветнаестог вијека закључујемо ово памћење посвећено овом великом пјеснику, историографу, сакупљачу народних пјесама, преводиоцу, издавачу, писару Совјета, устанику, учитељу Велике школе, секретару Петра I Петровића, Његошевом учитељу, секретару Попечитељства просвештенија, једном од првих чланова Друштва српске словесности.